

## Lekcja

Temat : Problem globalnego ocieplenia.

**Globalne ocieplenie** i efekt cieplarniany to dwa pojęcia, które przenikają się wzajemnie w rozmowach o ziemi, ekologii, czy prognozach dla ludzkości na następne dekady. Każdy słyszał zapewne, iż stoimy na progu katastrofy klimatycznej i zagłady naszej cywilizacji jeśli nie powstrzymamy tych procesów. Dla wielu jest to część medialnego szumu, bowiem zewsząd atakowani jesteśmy takimi informacjami, które często są ze sobą sprzeczne.

Oficjalne stanowisko nauki mówi, że ludzkość w epoce wyżu gospodarczego przyczyniła się – i nadal to robi – do katastrofalnego w skutkach, wzmożonego wzrostu średniej temperatury na Ziemi.

A więc zacząć należy od wyjaśnienia, czym jest **efekt cieplarniany** oraz globalne ocieplenie. Mianowicie – efekt cieplarniany zachodzi, gdy gazy cieplarniane, wchodzące w skład atmosfery naszej planety, pochłaniają dużą część promieniowania cieplnego emitowanego przez jej powierzchnię, nie pozwalając mu na ucieczkę w kosmos. Promieniowanie to emitowane jest na skutek częściowego pochłaniania przez ziemię energii słonecznej. Upraszczając – skorupa ziemska absorbuje sporą część (około 70%) energii promieniowania słonecznego a następnie oddaje tą energię w postaci promieniowania cieplnego, które pochłaniane jest w dużym stopniu przez gazy cieplarniane zawarte w atmosferze.

Problem pojawia się w momencie, gdy sfera gazów cieplarnianych “wzbogacana” jest wskutek działalności przemysłowej ludzi i techniki w ogóle..

Temperatura na Ziemi wzrosła alarmująco szybko na przestrzeni około 100 lat, co jest niczym w porównaniu do milionów lat istnienia Ziemi. Nikt nie może przewidzieć przyszłości, ale naukowcy używają komputerów do prognozowania zmian na Ziemi, jeśli temperatura będzie nadal wzrastać.

Miejsca, w których jest obecnie panują upały, staną się gorętsze; miejsca, które są chłodne, staną się cieplejsze itd. Jeśli mieszkasz w kraju, w którym jest dość

chłodno, pewnie pomyślisz: "Świetnie! Będzie wreszcie cieplej!". Ale sytuacja jest bardziej skomplikowana, niż mogłoby się nam wydawać.

**Regiony**, które już są gorące, staną się gorętsze i **mogą przekształcić się w pustynię**. Co stanie się z roślinami, zwierzętami i ludźmi, którzy tam żyją? Regiony, które są obecnie chłodne, staną się cieplejsze. Niektórym ludziom być może spodobałyby się te zmiany, ale rośliny i zwierzęta przyzwyczajają się do specyficznych warunków, w których żyją i nie przetrwają, jeśli warunki życia się zmienią. Zatem, jeśli dawny chłodny obszar stanie się miejscem ciepłym, niektóre zwierzęta mogą przenieść się na obszary chłodniejsze, stanowiąc konkurencję dla gatunków i pożywienia obecnych do tej pory na tym obszarze. **Niektóre rośliny mogą całkowicie zniknąć z powierzchni Ziemi**, przyczyniając się tym samym do wyginięcia zwierząt, które się nimi żywiły. Również rolnicy będą być może zmuszeni do opuszczenia swoich terenów, bowiem uprawa niektórych odmian zbóż i roślin uprawnych stanie się niemożliwa. Nie jesteśmy w stanie przytoczyć wszystkich następujących po sobie zmian, gdyż jedna mała zmiana pociąga za sobą łańcuchowo kolejne, a wszystko w przyrodzie jest ze sobą powiązane.



Chłodne miejsca ocieplą się, a **lodowce polarne stopią się**. Wielu naukowców uważa, że spowoduje to podniesienie poziomu wód morskich. Niektórzy przewidują, że ogólna temperatura wzrośnie o 1,4 - 5,8°C, a poziom wód morskich podwyższy się o 9 - 88 cm w ciągu następnych 100 lat. Jeśli do tego dojdzie, wiele wysp i stref przybrzeżnych zostanie zalanych. Gdzie wówczas schronią się zwierzęta i mieszkańcy tych terenów?

Najprawdopodobniej **schemat opadów atmosferycznych** ulegnie zmianie. Na niektórych obszarach spadnie więcej deszczu, a na innych mniej. Będzie to korzystne lub niekorzystne w zależności od tego, czy wcześniej na tych terenach występowało zbyt dużo lub za mało opadów. Niektórzy naukowcy przewidują, że **częściej będą występowały groźne zjawiska atmosferyczne**. Oznacza to **więcej powodzi, burz, huraganów** itp. Niektórzy uważają, że te zjawiska już się nasiliły, ponieważ w ostatnim czasie wystąpiło więcej powodzi i burz w Europie.

Wszystkie te prognozy są bardzo niepokojące. Państwa Unii Europejskiej wierzą jednak, że możemy ten stan zmienić i starają się, by prognozy te nie sprawdziły się.

*Napisz, co Ty możesz zrobić, aby przyczynić się do zmniejszenia efektu cieplarnianego (jak ograniczysz emisję spalin, dymu?)*

## Lekcja

Temat : II wojna światowa- powtórzenie wiadomości.

### Ważne pojęcia:

- **Prowokacja gliwicka** – 31 sierpnia 1939 r. atak Niemców przebranych w polskie mundury na radiostację niemiecką w Gliwicach; prowokacja stała się pretekstem dla Hitlera do rozpoczęcia agresji na Polskę

**Obrona Westerplatte** – ostrzelanie polskiej placówki wojskowej przez niemiecki pancernik Schleswig-Holstein **1 września 1939 r.** o godzinie 4.45; obrona Polaków przez siedem dni pod dowództwem mjr Henryka Sucharskiego i kpt. Franciszka Dąbrowskiego

- **Obrona Poczty Polskiej w Gdańsku** – 51 pocztowców pod dowództwem ppor. Konrada Guderskiego broniło się 1 września 1939; pozostałych przy życiu obrońców Niemcy skazali na karę śmierci
- **„Polskie Termopile”** – 8-10 września 1939 r. obrona Wizny przez 720 Polaków pod dowództwem kpt. Władysława Raginisa

**„Dziwna wojna”** – 3 września 1939 r. Wielka Brytania i Francja wypowiedziały wojnę Niemcom, ale nie podjęły działań zbrojnych, ograniczając się do zrzuceniu ulotek propagandowych na terytorium Niemiec i zajęcia pozycji na Linii Maginota

**Wkroczenie Armii Czerwonej na terytorium Polski** – **17 września 1939 r.**; ambasador RP w Moskwie, Wacław Grzybowski otrzymał notę radziecką o przekroczeniu granicy przez Armię Czerwoną; Anglia i Francja złożyły noty protestacyjne; dyrektywa wodza naczelnego Edwarda Rydza-Śmigłego nakazywała wycofanie wojska i sprzętu do Rumunii i na Węgry oraz unikanie walk z Rosjanami poza obroną koniec

**„Wojna zimowa”** – w październiku 1939 r. Stalin zażądał od Finlandii przesunięcia granicy na północ od Leningradu i oddania półwyspu Hanko; odrzucenie ultimatum przez rząd Finlandii; radzieckie prowokacje na granicy i 30 listopada 1939 r. Armia Czerwona rozpoczęła wojnę; obrona wojsk fińskich

pod dowództwem marszałka Carla Gustawa Mannerheima; potępienie agresji radzieckiej przez Ligę Narodów, ale brak wsparcia Finlandii ze strony państw europejskich; 12 marca 1940 r. zawarto pokój moskiewski – Finlandia zachowała suwerenność, ale musiała oddać na rzecz ZSRR ok. 10% swojego terytorium i miasto Wyborg

**Ekspansja ZSRR na republiki bałtyckie** i Rumunię – Litwę, Łotwę i Estonię włączono do Związku Radzieckiego po przeprowadzeniu w czerwcu 1940 r. sfałszowanych wyborów do parlamentów tych republik; w 1940 r. Rumunia oddała ZSRR Besarabię

**Agresja III Rzeszy na Norwegię** – dążenie Hitlera do przejęcia kontroli nad eksportem rudy żelaza z terenów Skandynawii, kontrolą cieśnin łączących Bałtyk z Morzem Północnym i otoczenie Wielkiej Brytanii od wschodu; udział brytyjskiego korpusu ekspedycyjnego, do którego należała Samodzielna Brygada Strzelców Podhalańskich pod dowództwem gen. Zygmunta Szyszko-Bohusza (bitwa o Narwik);

**„Fall Gelb” („Plan Żółty”)** – atak wojsk niemieckich na Europę Zachodnią 10 maja 1940 r.; taktyka wojny błyskawicznej - zajęcie Belgii, Holandii i Luksemburga oraz atak na terytorium Francji; operacja „Dynamo” (ewakuacja wojsk sojuszniczych przez port w Dunkierce do Wielkiej Brytanii); wkroczenie wojsk niemieckich do Paryża; 22 czerwca 1940 r. marszałek Philippe Pétain zatwierdził zawieszenie broni; Alzacja i Lotaryngia zostały wcielone do Rzeszy, w północnej części Francji z Paryżem i wzdłuż wybrzeża Atlantyku utworzono strefę okupowaną, w centralnej i południowej Francji utworzono państewko satelickie ze stolicą w Vichy

**Bitwa o Anglię** – niemiecki plan agresji na Wielką Brytanię pod kryptonimem „Lew morski” zakładał operację desantową przy użyciu floty i wsparciu lotnictwa (ok. 3 tys. samolotów Luftwaffe pod dowództwem Hermanna Göringa); po stronie brytyjskiej w wojnę zaangażowane były Królewskie Siły Powietrzne (Royal Air Force – RAF) pod dowództwem marszałka lotnictwa Hugh'a Dowdinga; Anglicy zastosowali radar; znaczący udział Polaków (np. Dywizjon 303); w październiku 1940 r. Hitler wycofał się z planów inwazji, ale rozpoczął blokadę morską, aby odciąć Anglię od jej kolonii - do końca wojny trwała wojna o Atlantyk

**Plan „Barbarossa”** – niemiecki plan agresji na Związek Radziecki rozpoczęty 22 czerwca 1941 r.; plan zakładał szybkie opanowanie terenów po Ural z wykorzystaniem wojsk pancernych i piechoty zmotoryzowanej; w 1941 r. Niemcy wspierani przez wojska sojusznicze Włoch, Rumunii, Węgier, Słowacji i Finlandii opanowali republiki bałtyckie i rozpoczęli oblężenie Leningradu (900 dni; do 1944 r.), dotarli pod Moskwę oraz zajęli Ukrainę z Kijowem i Krym, gdzie oblegali Sewastopol (do 1942 r.); niehumanitarne traktowanie jeńców Armii Czerwonej w myśl założeń Hitlera, aby wyniszczyć rasę słowiańską

**Wielka wojna ojczyźniana** – tak Stalin określił wojnę z III Rzeszą, 3 lipca 1941 r. wezwał obywateli do obrony „Matki Rosji”, odwołał się do patriotyzmu, historycznych bohaterów Rosji, unikając haseł komunistycznych; z pomocą armii radzieckiej przyszły warunki atmosferyczne (deszcz, śnieg, mróz), oddalenie od granic Rzeszy wojsk niemieckich, które nie mogły szybko uzupełniać strat; w grudniu 1941 r. zwycięstwo Armii Czerwonej pod dow. gen. Gieorgija Żukowa pod Moskwą i odrzucenie frontu o ok. 200 km od stolicy

**„Droga życia”** – licząca ok. 300 km droga przez jezioro Ładoga, którą dostarczano do miasta żywność i broń; od września 1941 r. do 18 stycznia 1944 r. trwało oblężenie Leningradu przez wojska niemieckie; Finowie odebrali ZSRR ziemie, które utracili w wojnie zimowej w latach 1939-40; w czasie oblężenia ok. miliona mieszkańców Leningradu zmarło z głodu

**Bitwa pod Stalingradem** – celem strategicznym armii niemieckiej miało być zajęcie roponośnych terenów na Kaukazie i kopalni w Zagłębiu Donieckim oraz zdobycie „miasta Stalina” – Stalingradu; Stalin wydał rozkaz obrony miasta do ostatniego żołnierza, dlatego bitwa o Stalingrad uznana jest za najkrwawszą w II wojnie światowej; 2 lutego 1943 r. armia niemiecka pod dow. feldmarszałka Friedricha Paulusa skapitulowała

**Bitwa na Łuku Kurskim** – 5 lipca do 23 sierpnia 1943 r.; operacja „Cytadela” była próbą odzyskania przez armię niemiecką inicjatywy na froncie wschodnim; w okolicach wsi Prochorowka rozegrała się największa w historii bitwa pancerna; ogromne straty po obu stronach armii, ale Rosjanie byli w stanie szybciej odbudować potencjał militarny i to oni przejdą od tej bitwy do ofensywy na całej linii frontu

**Generalny Plan Wschodni** – niemiecki plan zakładający wymordowanie lub przesiedlenie ludności słowiańskiej z Europy środkowo-wschodniej za Ural; realizacja planu rozpoczęła się w listopadzie 1942 r. wysiedleniem Polaków z Zamojszczyzny; plan wynikał z założeń Hitlera, aby uczynić z Niemców rasę panów i dać im „przestrzeń życiową” na wschodnich obszarach Europy

**Podludzie** – według propagandy hitlerowskiej to Słowianie, Żydzi i Romowie oraz ci, którzy nie odpowiadali ideałowi „rasy panów” (nadmudzi)

**Niemieckie obozy koncentracyjne** – po dojściu do władzy w 1933 r. Hitler rozpoczął budowę obozów na terenie Rzeszy, zsyłając do nich wrogów państwa; w czasie II wojny światowej Niemcy utworzyli ok. 9 tys. obozów na terenie Niemiec i państw okupowanych, w których przebywało ok. 18 mln więźniów, z

czego ok. 11 mln poniosło śmierć; obozy koncentracyjne np.: Auschwitz, Majdanek, Stutthof, Gross-Rosen, Dachau, Mauthausen-Gusen, Ravensbrück, Sachsenhausen, Buchenwald; obozy zagłady np.: Birkenau, Bełżec, Sobibór, Treblinka, Kulmhof; eksterminacja ludności poprzez nieludzki wysiłek podczas pracy, eksperymenty medyczne, w komorach gazowych

**Endlösung („ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”)** – w 1942 r. Niemcy podjęli decyzję o zagładzie Żydów; przebieg operacji nadzorował Adolf Eichmann

**Holokaust** – wyniszczenie ludności żydowskiej; Żydzi określają ludobójstwo swojego narodu hebrajskim terminem „szoa”; masowe zabójstwa Żydów (np. Babi Jar koło Kijowa – ponad 100 tys. zabitych; Ponary koło Wilna – ponad 80 tys. zamordowanych); zagłada w obozach koncentracyjnych i natychmiastowej zagłady (zginęło ok. 6 mln Żydów z całej Europy); w miastach tworzono getta; w 1941 r. Żydzi zostali wyjęci spod prawa, wprowadzono karę śmierci dla opuszczających getto i dla osób udzielających im schronienia; Polska była jedynym krajem, w którym za pomoc Żydom groziła kara śmierci

**W obronie Żydów** - w Warszawie działał Żydowski Związek Wojskowy i Żydowska Organizacja Bojowa, które przy współpracy z AK przygotowały powstanie w getcie warszawskim w 1943 r.; w 1942 r. powołano Radę Pomocy Żydom „Żegota”; Polacy przekazywali informacje o sytuacji Żydów, pomagali w zdobywaniu fałszywych dokumentów, w ucieczkach z getta, dostarczali żywność i lekarstwa, ukrywali Żydów (np. Irena Sendlerowa uratowała ok. 2,5 tys. dzieci żydowskich; rodzina Ulmów z Markowej k/Rzeszowa została zamordowana za ukrywanie Żydów); były też przypadki wydawania Żydów Niemcom przez osoby ze środowisk przestępczych, tzw. szmalcowników – Sądy Specjalne Polski Podziemnej skazały wielu z nich na karę śmierci

**Ruch oporu** – działania zorganizowanej struktury podziemia przeciwko okupantowi; najwcześniej ruch oporu organizowano na ziemiach polskich (w 1939 r. powstał Związek Walki Zbrojnej przemianowany w 1942 r. w Armię Krajową); we Francji ruch oporu (Résistance) podporządkowany był Komitetowi Wolnej Francji Charles’a de Gaulle’a; najliczniejsza partyzantka działała na terytorium Jugosławii pod kierownictwem komunisty Josipa Broz-Tito

**Wojna w Afryce** – w 1940 r. wojska włoskie opanowały Somali Brytyjskie, zaatakowały Egipt, ale interwencja wojsk brytyjskich spowodowała wyniszczenie wojsk włoskich i zajęcie w 1941 r. terenów Libii, Somalii i Etiopii; w lutym 1941 r. na pomoc wojskom włoskim Hitler wysłał oddziały

Afrika Korps pod dow. gen. Erwina Rommla (nazywany „lisem pustyni”); obrona Tobruku z udziałem Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich pod dow. gen. Stanisława Kopańskiego; sukces wojsk brytyjskich pod dow. gen. Bernarda Montgomery’ego w bitwie pod El-Alamejn; aliancka operacja „Torch” polegająca na desancie wojsk w Maroku i Algierii pod dow. gen. Dwighta Eisenhowera; kapitulacja wojsk osi w Tunezji w maju 1943 r. zakończyła działania wojenne na froncie afrykańskim

**Bitwa o Atlantyk** – działania niemieckiej floty podwodnej pod dow. admirała Karla Dönitza zmierzające do odcięcia Wysp Brytyjskich od kolonii i dostaw z USA oraz do odcięcia dostaw dla ZSRR przez porty w Murmańsku i Archangielsku; niemiecka taktyka „wilczych stad”, czyli ataku grupy okrętów podwodnych; wykorzystanie przez aliantów m.in. radarów (sonarów), lotniskowców eskortowych, bomb głębinowych przyczyniło się do uzyskania przewagi nad Niemcami w drugiej połowie 1943 r.

**Wojna na Dalekim Wschodzie** – autorem japońskich planów wojennych był admirał Isoroku Yamamoto; 7 grudnia 1941 r. atak japoński na amerykańską bazę na Pearl Harbor (operacja „Tora! Tora! Tora!”); w odpowiedzi Kongres USA ogłosił wojnę z Japonią; w latach 1941-42 Japończycy zajęli: Filipiny, Hongkong, Indie Holenderskie, Malaje z Singapurem, Birnę, Nową Gwineę; Amerykanie po zwycięstwie pod Midway i Guadalcanal w 1942 r. przejęli inicjatywę na Pacyfiku

**Karta Atlantycka** - podpisana 14 sierpnia 1941 r. przez Franklina Delano Roosevelta i Winstona Churchilla; określiła cele wojenne koalicji i deklarowała: nienaruszalność terytorialną, poszanowanie prawa narodów do własnej formy rządów, swobodny dostęp do surowców naturalnych, współpracę międzynarodową, swobodę handlu i żeglugi, wyrzeczenie się stosowania siły, bezpieczeństwo socjalne wszystkich ludzi

**Wielka koalicja** – koalicja antyfaszystowska (alianci); największą rolę odgrywali przywódcy: Wielkiej Brytanii, premier Winston Churchill, USA, prezydent Franklin Delano Roosevelt i ZSRR, Józef Stalin

**Konferencja Wielkiej Trójki w Teheranie** – pierwsze spotkanie Churchilla, Roosevelta, Stalina w 1943 r.; podjęto decyzję o zorganizowaniu II frontu w Normandii, zobowiązano się do udzielenia pomocy partyzantom jugosłowiańskim Josipa Broz Tito; wstępnie ustalono zachodnią granicę Polski

na Odrze z włączeniem Opolszczyzny, Prus Wschodnich i wschodnią na linii Curzona; zdecydowano o powołaniu Organizacji Narodów Zjednoczonych

**Konferencja Wielkiej Trójki w Jaltcie** – w lutym 1945 r. z udziałem Churchilla, Roosevelta, Stalina; Niemcy miały być podzielone na 4 strefy, a Berlin na 4 sektory okupacyjne (USA, ZSRR, Wielka Brytania, Francja), obciążone splatą odszkodowań wojennych; ZSRR zobowiązał się przystąpić do wojny z Japonią w zamian za: Wyspy Kurylskie, południowy Sachalin, wpływy w Mongolii i północnej Korei; w sprawie polskiej powtórzono projekt granic z Teheranu oraz zdecydowano o powstaniu rządu koalicyjnego, a po zakończeniu wojny miały być przeprowadzone demokratyczne wybory do parlamentu

**Wojna we Włoszech** – lądowanie wojsk alianckich w lipcu 1943 r. na Sycylii; upadek władzy Benito Mussoliniego i przejęcie rządów przez marszałka Pietro Badoglio; ucieczka Mussoliniego z więzienia, który z pomocą Hitlera utworzył na północy Włoch marionetkowe państewko Włoską Republikę Socjalną ze stolicą w Salo; najcięższe walki o przełamanie umocnień niemieckich na linii Gustawa – w maju 1944 r. 2. Korpus Polski pod dow. gen. Władysława Andersa zdobył wzgórze Monte Cassino, otwierając aliantom drogę do Rzymu; walki na przełomie 1944/45 r. na linii Gotów

**Walki na froncie wschodnim** – w 1944 r. wojska radzieckie doszły do linii Wisły, zajęły większość terytorium Węgier, wschodnią Słowację, południową Jugosławię, Albanie i Grecję; w styczniu 1945 r. ofensywa radziecka przełamała Wisłę i ruszyła w kierunku Odry (walki o Wał Pomorski); w marcu 1945 r. Rosjanie wraz z oddziałami Wojska Polskiego rozpoczęli operację berlińską zakończoną 2 maja zdobyciem Berlina; 8 maja 1945 r. feldmarszałek Wilhelm Keitel podpisał akt bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy

**II front w Normandii** – 6 czerwca 1944 r. wojska angielsko-amerykańskie pod dow. gen. Dwighta Eisenhowera wylądowały na plażach Normandii (operacja „Overlord”); bitwa pod Falaise z udziałem 1. Dywizji Pancерnej pod dow. gen. Stanisława Maczka; w operacji „Market Garden” Samodzielna Brygada Spadochronowa pod dow. gen. Stanisława Sosabowskiego poniosła ciężkie straty pod Arnhem; 7 maja 1945 r. gen. Alfred Jodl podpisał w kwaterze Eisenhowera w Reims wstępny akt kapitulacji III Rzeszy

**Walki na Dalekim Wschodzie** – zastosowanie przez Amerykanów taktyki „żabiego skoku”, polegającej na atakowaniu wybranych wysp i baz japońskich, przerzucaniu sił na kolejne wyspy, aż do zacieśnienia pierścienia wokół wysp



japońskich; odpowiedzialni za działania wojenne na Dalekim Wschodzie byli: admirał Chester William Nimitz i gen. Douglas MacArthur; w październiku 1944 r. w bitwie morskiej pod Leyte Japończycy użyli pilotów-samobójców, zwanych kamikaze; prezydent USA Harry Truman podjął decyzję o zrzuconiu bomb atomowych na Hiroszimę 6 sierpnia 1945 r. i 9 sierpnia na Nagasaki; 2 września 1945 r. na pokładzie amerykańskiego pancernika Missouri w Zatoce Tokijskiej Japonia podpisała akt kapitulacji – wyspy japońskie znalazły się pod okupacją amerykańską

### **Ważne daty:**

**1 września 1939 r.** – atak III Rzeszy na Polskę; początek II wojny światowej

**9-22 września 1939 r.** – bitwa nad Bzurą pod dowództwem generałów Tadeusza Kutrzeby i Władysława Bortnowskiego; była największym starciem w kampanii wrześniowej; zginęło ok. 15 tys. polskich żołnierzy, a 100 tys. dostało się do niewoli niemieckiej

**17 września 1939 r.** – wkroczenie Armii Czerwonej na ziemie polskie

**17/18 września 1939 r.** – ewakuacja władz II Rzeczypospolitej do Rumunii

**28 września 1939 r.** – kapitulacja Warszawy; układ pomiędzy ZSRR a III Rzeszą o podziale ziem polskich

**2 października 1939 r.** – kapitulacja Helu bronionego przez jednostki polskie pod dowództwem kontradmirała Józefa Unruga

**2-5 października 1939 r.** – ostatnia bitwa kampanii wrześniowej pod Kockiem stoczona przez Samodzielną Grupę Operacyjną „Polesie” pod dowództwem gen. Franciszka Kleeberga

**30 listopada 1939 r.** – początek „wojny zimowej” ZSRR z Finlandią

**12 marca 1940 r.** – traktat kończący wojnę radziecko-fińską

**9 kwietnia 1940 r.** – atak III Rzeszy na Danię i Norwegię

**10 maja 1940 r.** – agresja III Rzeszy na Francję

**10 czerwca 1940 r.** – wypowiedzenie wojny Francji i Wielkiej Brytanii przez Włochy

**22 czerwca 1940 r.** – w Compiègne podpisano zawieszenie broni między Francją i Niemcami

**lipiec-październik 1940 r.** – bitwa o Anglię

**13 sierpnia 1940 r.** – początek ofensywy włoskiej w Afryce

**28 października 1940 r.** – atak Włoch na Grecję

**6 kwietnia 1941 r.** – atak Niemiec na Grecję i Jugosławię

**kwiecień 1941 r.** – układ o nieagresji między ZSRR i Japonią

**22 czerwca 1941 r.** – atak III Rzeszy na ZSRR

**14 sierpnia 1941 r.** – podpisanie Karty Atlantyckiej

**29 września 1941 r.** – początek egzekucji Żydów w Babim Jarze

**7 grudnia 1941 r.** – atak Japończyków na Pearl Harbor

**20 stycznia 1942 r.** – konferencja nazistów w Wannsee koło Berlina; podjęto decyzję o „ostatecznym rozwiązaniu kwestii żydowskiej”

**7-8 maja 1942 r.** – bitwa na Morzu Koralowym; straty po stronie Japonii i USA; wycofanie się Japonii z planów inwazji w kierunku południowym (na Australię)

**4-7 czerwca 1942 r.** – bitwa pod Midway; zwycięstwo wojsk amerykańskich – zatopienie m.in. czterech lotniskowców japońskich

**23 października – 4 listopada 1942 r.** – bitwa pod El-Alamejn w Afryce

**14 stycznia 1943 r.** – konferencja w Casablance

**2 lutego 1943 r.** – kapitulacja armii niemieckiej pod Stalingradem

**19 kwietnia 1943 r.** – początek powstania w getcie warszawskim

**13 maja 1943 r.** – kapitulacja wojsk osi w Tunezji; koniec wojny w Afryce

**5 lipca 1943 r.** – początek największej bitwy pancерnej II wojny światowej na Łuku Kurskim

**10 lipca 1943 r.** – lądowanie wojsk alianckich na Sycylii

**28 listopada – 1 grudnia 1943 r.** – konferencja Wielkiej Trójki w Teheranie

**18 stycznia 1944 r.** – koniec walk o Leningrad i oblężenia miasta przez wojska niemieckie

**6 czerwca 1944 r.** – lądowanie aliantów w Normandii; początek II frontu

**29 sierpnia 1944 r.** – wybuch powstania na Słowacji

**4-11 lutego 1945 r.** – konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie

**25 kwietnia 1945 r.** – spotkanie wojsk radzieckich (1 Front Ukraiński) i aliantów zachodnich w Torgau nad rzeką Łabą (niem. Elbą)

**30 kwietnia 1945 r.** – śmierć Hitlera

**8 maja 1945 r.** – kapitulacja III Rzeszy

**6 sierpnia 1945 r.** – zrzucenie bomby atomowej na Hiroszimę

**9 sierpnia 1945 r.** – zrzucenie bomby atomowej na Nagasaki

**2 września 1945 r.** – koniec wojny na Dalekim Wschodzie

*Przepisz temat i zapoznaj się z notatką. Będzie potrzebna do sprawdzianu wiadomości.*